Lietas arhīva Nr. C-2449-17/20
ECLI:LV:RVPT:2017:1220.C30768416.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2017.gada 20.decembrī

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa
šādā sastāvā : tiesnese I.Casno
ar sekretāri L.Petrovu
piedaloties prasītājam /pers. A/
atbildētājas Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras personā pārstāvei /pers. C/

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. A/ prasībā pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

Prasītājs/pers. A/ iesniedzis tiesā prasību pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, norādot, ka 2012.gada 29.februārī prasītājs ticis aizturēts uz aizdomu pamata par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pēc Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmās daļas. 2012.gada 12.jūlijā pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu, kas liecinot par to, ka laika posmā no 2012.gada 29.februāra līdz 2012.gada 12.jūlijam nepamatoti tikušas aizskartas prasītāja Satversmē un Eiropas Cilvēktiesību Konvencijā (turpmāk-Konvencija) garantētās tiesības. Par nepamatotām aizdomām prasītājam radīts smags morālais aizskārums 134 diennaktis, kuru laikā prasītājs nepamatoti ticis pakļauts pazemojumiem, emocionālajām ciešanām, bailēm, mazvērtības sajūtai un pazemojumam. Prasītāja ciešanas pastiprinājusi apziņa, ka atbilstoši Krimināllikuma redakcijai, kas bija spēkā līdz 2012.gada 29.februārim par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pēc Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmās daļas paredzēts sods – brīvības atņemšana uz laiku, kas nav mazāks par pieciem gadiem. Līdz ar to, prasītāja ieskatā, ir ceļama prasība pret Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūru par morālā kaitējuma 8000 EUR atlīdzinājumu.

Atsaucoties uz Konvencijas 5.panta piekto daļu, norāda, ka jebkurai personai ir tiesības uz atlīdzību. Papildus norāda, ka 1997.gadā Latvijas Republika, parakstot Konvenciju, apņēmusies to ievērot un nodrošināt tajā minētās cilvēktiesības bez jebkādas diskriminācijas.

Tāpat prasītājs lūdzis piedzīt no atbildētājas atlīdzību par morālo kaitējumu 10 000 EUR sakarā ar nepamatoti veikto kratīšanu prasītāja dzīvesvietā, norādot, ka 2012.gada 29.februārī saskaņā ar izmeklēšanas tiesneša lēmumu, prasītāja dzīvesvietā /adrese/ veikta nepamatota kratīšana, kuras laikā meklētas narkotiskās vai psihotropās vielas, kuras netika atrastas.

Šādas nepamatotas rīcības dēļ, prasītājam esot radīts smags morālais aizskārums, kas izpaudās kā bailes, uztraukums, nonicinātības un mazvērtības sajūta, emocionālais stress, diskomforts. Minētās ciešanas esot pastiprinājusi apziņa, ka nepamatoti tiekot aizskartas ar Konvencijas 8.pantu aizsargātās prasītāja pamattiesības uz dzīvokļa neaizskaramību. Līdz ar to, prasītāja ieskatā, par nepamatoti veikto kratīšanu ceļams prasījums pret atbildētāju par 10 000 EUR atlīdzības piedziņu, kas atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei.

Vienlaikus prasītājs lūdzis piedzīt no atbildētājas arī 8000 EUR kā atlīdzību par morālā kaitējuma nodarīšanu sakarā ar neatbilstošu atlīdzību par nepamatoti liegto iespēju nodibināt darba tiesiskās attiecības. Prasītājs norādījis, ka 2012.gada 14.septembrī Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra atzinusi, ka prasītājam par nepamatoti liegto iespēju nodibināt darba tiesiskās attiecības no 2012.gada 29.februāra līdz 2012.gada 1.martam izmaksājama atlīdzība 3,32 LVL. Prasītāja ieskatā, atbilstoši Konvencijas 3.panta aizliegumam uz pazemojumu, nevar būt strīda, ka neatbilstošs atlīdzinājums ir pazemojošs un netaisnīgs, līdz ar to prasītājam radies goda un pašcieņas aizskārums, par ko ceļams prasījums par morālā kaitējuma atlīdzības 8000 EUR piedziņu.

Tāpat prasītājs lūdzis piedzīt no atbildētājas atlīdzību 8000 EUR par atbildētājas bezdarbību saistībā ar nepamatotās atlīdzības 3,32 LVL izmaksu, norādot, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas kolēģijas 2012.gada 20.decembra lēmuma par atteikšanos ierosināt lietu 7.punktā minēto, nepārprotami pierādīts, ka likuma panta daļa, pamatojoties uz kuru atbildētāja pamatojusi savu lēmumu par atlīdzības izmaksu bijusi grozīta vēl 2001.gadā, kad naudas apmērs – 50 LVL, atbilda minimālās mēneša darba algas apmēram. Ievērojot minēto, prasītāja ieskatā, nevar būt šaubu, ka 2012.gada 14.septembrī, nosakot atlīdzības apmēru par divu dienu nepamatotu liegumu nodibināt darba tiesiskās attiecības, būtu ņemams vērā minimālās algas apmērs 2012.gadā. Prasītājs norādījis, ka no iepriekš minētā Satversmes tiesas kolēģijas lēmuma 7.punkta nepārprotami izrietot, ka Satversmes tiesa informējusi Tieslietu ministriju par norādīto apstākli.

Ievērojot minēto, prasītāja ieskatā ceļams prasījums pret atbildētāju, kura nav spējusi prasītāju 2012.gadā pasargāt no cilvēka pamattiesību aizskāruma, kas garantēts Satversmes 92.pantā, proti, cilvēka pamattiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Bez tam, ņemot vērā, ka aizskārums skar darba algu, prasītāja ieskatā ir pamatoti atsaukties arī uz Satversmes 107.pantu, no kura izriet, ka alga nevar būt mazāka par valstī noteikto minimālo algu.

Prasītājs lūdzis piedzīt no atbildētājas arī atlīdzību 10 000 EUR, norādot, ka 2012.gada 29.februārī plkst.10.59 Valsts policijas amatpersonas, pildot valsts varas funkcijas, izņēmušas prasītājam policijas telpās apavus, izsniedzot istabas, vasaras čības un ievietojot prasītāju īslaicīgās aizturēšanas vietā, no kuras plkst.15.00 prasītājs istabas čībās konvojēts uz viņa dzīvesvietu ar dienesta transportlīdzekli. Minētais transportlīdzeklis ticis novietots aptuveni divdesmit metrus no daudzdzīvokļu mājas ieejas un minēto attālumu prasītājs ticis konvojēts rokudzelžos, istabas čībās, garāmgājēju un daudzdzīvokļu mājas iedzīvotāju acu priekšā, lai nepamatoti

veiktu kratīšanu.

Norāda, ka par minētajiem apstākļiem ir ceļams prasījums pret atbildētāju par to, ka valsts varas iestāde ir nepamatoti aizskārusi ar Konvencijas 3.pantu garantētās prasītāja pamattiesības uz aizliegumu cietsirdīgi vai pazemojoši apieties ar cilvēku. Līdz ar to, būtu taisnīgi un pamatoti noteikt atlīdzības apmēru, ievērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas nodibināto praksi līdzīgās lietās un noteikt tās apmēru sākot no 10 000 EUR.

Pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 89., 91., 92., 94., 95., 96.pantu, Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3., 5., 8.pantu, likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1.panta trešo daļu, 2.panta 2.punktu, 3.panta pirmās daļas 3.punktu, 5.panta trešo daļu, 7.panta pirmās daļas 2.punktu un Civillikuma 1., 1635.pantu, prasītājs lūdz piedzīt no atbildētājas atlīdzību par morālo kaitējumu 44 000 EUR, t.i. 8000 EUR par prasītāja nepamatotu aizturēšanu kriminālprocesā, 10 000 EUR par nepamatoti veikto kratīšanu prasītāja dzīvesvietā, 8000 EUR par pazemojumu saistībā ar izmaksāto kompensāciju 3,32 LVL par liegto iespēju nodibināt darba tiesiskās attiecības, 10 000 EUR par pazemojumu saistībā ar nepamatotu konvojēšanu uz kratīšanu prasītāja dzīvesvietā roku dzelžos un vasaras istabas čībās, kā arī 8000 EUR par atbildētājas bezdarbību saistībā ar netaisnīgas atlīdzības 3,32 LVL izmaksu.

Atbildētāja LR Ģenerālprokuratūra iesniegusi paskaidrojumus norādot, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma šādu apsvērumu dēļ.

Kriminālprocess Nr.13800014111 uzsākts 2011.gada 3.maijā par nodarījumu pēc piederības Krimināllikuma XX nodaļā paredzētajam noziedzīgu nodarījumu grupas objektam. 2012.gada 29.februārī, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 264.panta pirmās daļas 2.punktu, kriminālprocesā sakarā ar aizdomām par Krimināllikuma 253.^{1}pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu aizturēts /pers. A/.

2012.gada 2.martā /pers. A/ atzīts par aizdomās turēto Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļa un 175.panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, un ar /tiesa/izmeklēšanas tiesneša lēmumu viņam piemērots drošības līdzeklis - turēšana apcietinājumā. Ar /tiesa/2012.gada 9.marta lēmumu /tiesa/izmeklēšanas tiesneša 2012.gada 2.marta lēmums atstāts negrozīts. Ar /tiesa/ izmeklēšanas tiesneša 2012.gada 4.jūlija lēmumu nolemts turpināt piemērot drošības līdzekli - turēšanu apcietinājumā.

2012.gada 1.martā, 20.jūnijā un 3.jūlijā kriminālprocess Nr.13800014111 apvienots ar vēl septiņiem kriminālprocesiem par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma pazīmēm, apvienotajam kriminālprocesam, piešķirot vienoto Nr.13800014111.

Ar procesa virzītāja 2012.gada 12.jūlija lēmumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 2.punktu un 392.panta pirmo daļu, kriminālprocess Nr.13800014111 pret /pers. A/ izbeigts daļā par Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ, daļā par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma pazīmēm kriminālprocess turpināts.

Ar /tiesa/Krimināllietu tiesas kolēģijas /datums/spriedumu krimināllietā Nr. 13800014111 /pers. A/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem un desmit mēnešiem. Soda izciešanā ieskaitīts iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks no 2012.gada 29.februāra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai.

Ar Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta Tiesās izskatāmo civillietu nodaļas prokurores A.Merlajas 2012.gada 14.septembra lēmumu daļēji apmierināts /pers. A/ pieteikums par zaudējumu atlīdzību un nolemts izmaksāt viņam kompensāciju 3,32 LVL par liegto iespēju iestāties darbā 2012.gada 29.februārī un 1.martā aizturēšanas kriminālprocesā dēļ. Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu /pers. A/ pieteikums par labvēlīga administratīva akta izdošanu noraidīts. Spriedums stājies likumīgā spēkā. Ievērojot minēto, jautājums par kriminālprocesā nodarīto zaudējumu atlīdzību ir izlemts ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu un, atbildētājas ieskatā, tā atkārtotai vērtēšanai nav pamata.

Jautājumā par iespējamu morālā kaitējuma atlīdzināšanu sakarā ar kriminālprocesā veiktajām procesuālajām darbībām atbildētāja paskaidrojusi, ka likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" (turpmāk - Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.panta trešajā daļā noteikts, ka izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība ir nepamatota šā likuma izpratnē, ja tās lēmums pieņemšanas brīdī ir atbildis materiālo un procesuālo tiesību normām, taču vēlāk radies šā likuma 2.pantā paredzētais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats.

Saskaņā ar minētā likuma 2.panta 2.punktu, viens no tiesiskajiem pamatiem nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai ir krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ.

Norāda, ka kriminālprocess Nr.13800014111 pret /pers. A/ izbeigts daļā par Krimināllikuma 253.^{1}panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu noziedzīgā nodarījuma sastāva trūkuma dēļ, bet, kā jau norādīts iepriekš, ar /datums/spriedumu krimināllietā Nr.13800014111 /pers. A/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem un desmit mēnešiem.

Ievērojot minēto, atbildētājas ieskatā, morālā kaitējuma atlīdzināšanai pamatojoties uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta trešo daļu nav pamata, jo konkrētajā gadījumā nav konstatējams zaudējuma, t.sk. morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats.

Savukārt no Civillikuma 1635.pantā noteiktā secināms, lai lemtu par morālo kaitējumu minētā panta izpratnē ir nepieciešams konstatēt, pirmkārt, neatļautu darbību, otrkārt, ar šo neatļauto darbību aizskartu cietušās personas nemantisko tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisko labumu (piemēram, veselību, reputāciju). Morālais kaitējums ir aizskāruma negatīvās sekas. Tiesības uz atlīdzinājumu personai ir paredzētas, lai pēc iespējas novērstu (mazinātu) šīs sekas. Līdz ar to vispirms ir jākonstatē morālā kaitējuma esamība un tikai pēc tam jāskaidro un jāvērtē atlīdzinājuma apmērs.

Kriminālprocesa likuma 6.pants noteic kriminālprocesa obligātuma principu, tas ir, amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.

Atbildētāja norādījusi, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, ka, uzsākot kriminālprocesu un tā veikšanas laikā, procesa virzītāju rīcība vai lēmumi būtu atzīti par nelikumīgiem vai nepamatotiem, vai pārkāpti Kriminālprocesa likumā 389.panta noteiktie personas tiesību ierobežošanas termiņi pirmstiesas kriminālprocesā, tādejādi nepamatoti aizskarot personas tiesības, līdz ar to, nav konstatējama atbildētājas neatļauta darbība vai bezdarbība, lai būtu pamats lemt jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu atbilstoši Civillikuma 1635.pantā noteiktajam.

Bez tam, kā jau norādīts iepriekš, ar /tiesa/kolēģijas /datums/spriedumu krimināllietā Nr.l3800014111 /pers. A/ sodīts ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem un desmit mēnešiem, un soda izciešanā ieskaitīts iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks no 2012.gada 29.februāra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai.

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta atzinusi, ka „..morālais kaitējums ir fiziskas personas ciešanas, ko tai izraisījis nopietns viņas tiesību aizskārums, un viena no galvenajām morālā kaitējam īpatnībām ir tāda, ka negatīvās izmaiņas notiek cietušā apziņā, un to izpausmes forma ir atkarīga no katra indivīda psihes. Un pat līdzīgos apstākļos dažādiem cilvēkiem morālais kaitējums rada dažādas sekas, kas var ietekmēt atlīdzības apmēru" (PAC-854 2006.g.).

Līdz ar to, lemjot par iespējamu morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jāņem vērā tāds kritērijs kā personības raksturojums. Norāda, ka saskaņā ar Iekšlietu ministrijas Informācijas centra sniegto izziņu, /pers. A/ sodīts deviņas reizes – septiņas no tām – piespriežot reālu brīvības atņemšanu. Kopējais ar tiesas spriedumu piemērotais brīvības atņemšanas laiks ir deviņpadsmit gadi, seši mēneši.

No minētā secināms, ka prasītāja sodīšana nesasniedz Krimināllikumā definēto soda mērķi, kas ir ne tikai vainīgo sodīt par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, bet arī panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas nākotnē, un līdz ar to uzskatāms, ka arī iespējamība tikt sodītam ar brīvības atņemšanas sodu prasītāju neattur no jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Ievērojot minēto, atbildētāja uzskata, ka prasītājam kriminālprocesā Nr.1380001411 morāls kaitējums nav nodarīts, un, ja viņš uzskata, ka kaitējums tomēr ir nodarīts, viņš pats ar savu rīcību izraisījis nodarītā kaitējuma rašanos, kas saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 3.panta otro daļu ir šķērslis zaudējumu un arī morālā kaitējuma atlīdzības saņemšanai.

Prasītājs/pers. A/ tiesas sēdē prasību uzturēja pilnā apmērā uz tajā norādītajiem pamatiem un lūdza apmierināt, sniedza paskaidrojumus, kas analogi prasībā norādītajam. Papildus norādīja, ka morālā atlīdzinājuma summas aprēķinātas saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi.

Atbildētāja LR Ģenerālprokuratūras prokurore /pers.C/ tiesas sēdē prasību neatzina. Sniedza paskaidrojumus, kas analogi lietā iesniegtajiem rakstveida paskaidrojumiem.

Motīvu daļa

Noklausījusies pušu paskaidrojumus tiesas sēdē, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus lietā, tiesa atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

Latvijas Republikas Satversmes 92.pants noteic, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

Savukārt kārtību, kādā tiek atlīdzināti zaudējumi, tajā skaitā arī nemantiskie zaudējumi, kas izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nepamatotas rīcības rezultātā, viņiem pildot dienesta pienākumus, ir nodarīti fiziskajām personām, noteic Zaudējumu atlīdzināšanas likums kā speciālā tiesību norma.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta 2.punktam zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats ir krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ. Attiecīgi minētā likuma 3.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka persona ir tiesīga prasīt zaudējumu atlīdzību, ja tā tikusi aizturēta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Civillikuma 1635.pants noteic, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Juridiskajā literatūrā pausts viedoklis, ka morālais kaitējums ir prezumējams, un proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas. [..] Morālā kaitējuma sekas var nolīdzināt ar noteiktu mantisku vērtību, kas nav zaudējumi. Šo mantisko pametumu sauc par kompensāciju, sāpju naudu. (*sk. Mag.iur.Agris Bitāns, zvērināts advokāts, „Latvijas Vēstnesim" publicēts Jurista vārds 18.09.2001.*).

Tāpat juridiskajā literatūrā ir izteikts viedoklis, ka morālā kaitējuma nodarīšana dod tiesības cietušajam prasīt no aizskārēja mantisku atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu, kuras apmēru nosaka tiesa. Tiesas nolēmuma mērķis ir dot cietušajam taisnīgu apmierinājumu, vai nu atjaunojot cietušā agrāko stāvokli, tas ir, dodot tam pilnīgu atlīdzību, vai arī kompensējot vai kā citādi nolīdzinot (izlabojot) morālo (nemantisko) kaitējumu (*sk. Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Rīga, Tiesiskās informācijas centrs, 1996, 147.lpp.*).

Prasītājs lūdz piedzīt no atbildētājas 8000 EUR par nepamatotu aizturēšanu krimināprocesā, norādot, ka laika periodā no 2012.gada 29.februāra līdz 2012.gada 12.jūlijam, par nepamatotām aizdomām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā, prasītājam radīts smags morālais aizskārums 134 diennaktis, kuru laikā prasītājs nepamatoti ticis pakļauts pazemojumiem, emocionālajām ciešanām, bailēm, mazvērtības sajūtai un pazemojumam.

Lietā nav strīda par šādiem faktiskajiem apstākļiem:

2011.gada 3.maijā uzsākts kriminālprocess Nr.13800014111 par nodarījumu pēc piederības Krimināllikuma XX nodaļā paredzētajam noziedzīgu nodarījumu grupas objektam.

Pamatojoties uz Krimināprocesa likuma 264.panta pirmās daļas 2.punktu 2012.gada 29.februārī minētajā krimināprocesā, sakarā ar aizdomām par Krimināllikuma 253.[1]pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, aizturēts prasītājs.

2012.gada 1.martā krimināprocesam pievienots krimināprocess Nr.11120063011 un Nr.11120015112, kas uzsākti pēc Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm.

2012.gada 2.martā prasītājs atzīts par aizdomās turēto Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā un 175.panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā. Ar /tiesa/ izmeklēšanas tiesneša lēmumu viņam piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums. Ar

/tiesa/2012.gada 9.marta lēmumu /tiesa/izmeklēšanas tiesneša 2012.gada 2.marta lēmums atstāts negrozīts. Ar /tiesa/izmeklēšanas tiesneša 2012.gada 4.jūlija lēmumu nolemts turpināt piemērot drošības līdzekli - apcietinājumu.

2012.gada 20.jūnijā un 3.jūlijā kriminālprocess Nr.13800014111 apvienots ar vēl pieciem kriminālprocesiem par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma pazīmēm, apvienotajam kriminālprocesam, piešķirot vienoto Nr.13800014111.

Ar Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes Bauskas iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas inspektores 2012.gada 12.jūlija lēmumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 2.punktu un 392.panta pirmo daļu, noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ, kriminālprocess Nr.13800014111 pret /pers. A/ izbeigts daļā par Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Tādejādi nav strīda, ka kriminālprocess daļā pret prasītāju par Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu izbeigts reabilitējošu apstākļu dēļ.

Prasītājs tiesas sēdē norādīja, ka drošības līdzeklis – apcietinājums viņam ticis piemērots par aizdomām par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā. Savukārt tam, ka uz drošības līdzekļa piemērošanas dienu viņš ticis turēts aizdomās arī par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā nav izšķirošas nozīmes.

Šāds prasītāja arguments atzīstams par prasītāja subjektīvu ieskatu par tiesību normu interpretāciju, kas nav pareiza, jo prasītājam drošības līdzeklis ticis piemērots sakarā ar aizdomām ne tikai par iespējamu Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, bet arī par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Ņemot vērā, ka prasītājs uz apcietinājuma piemērošanas brīdi bija atzīts par aizdomās turēto Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā (kopā trīs epizodes), t.i. par smaga nozieguma izdarīšanu par ko likums paredzēja brīvības atņemšanu līdz 10 gadiem, prasītāja aizdomās turētā statuss par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ir bijis patstāvīgs pamats apcietinājuma piemērošanai.

Līdz ar to atzīstams, ka prasītājs ticis aizturēts nepamatoti no 2012.gada 29.februāra līdz 2012.gada 1.martam.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 1.marta spriedumā lietā SKA-54/2007 norādīts :"Latvijas Republikas Satversmes 92.pants noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja personas tiesības ir nepamatoti aizskartas, tai ir tiesības saņemt atlīdzinājumu. Senāta Administratīvo lietu departamenta ieskatā, lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs minētās konstitucionālās normas izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim. Tādējādi ar atlīdzinājumu ir saprotama gan aizskāruma atlīdzināšana naudas izteiksmē, gan citos veidos (piemēram, *restitutio in integrum*, kad pēc iespējas tiek atjaunota tiesiskā situācija, vai lietās, kas saistītas ar soda piemērošanu, kā atbilstīgs atlīdzinājums tiek samazināts sods)".

No Tiesu informatīvās sistēmas redzams, ka ar Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas /datums/spriedumu krimināllietā Nr.13800014111 /pers. A/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem 10 mēnešiem. Brīvības atņemšanas soda izciešanā ieskaitīts iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks no 2012.gada 29.februāra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai. Spriedumā norādīts, ka /pers. A/ aizturēts uz aizdomu pamata par Krimināllikuma 253.[1]panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Lai gan kriminālprocess daļā pēc Krimināllikuma 253.[1]panta pirmās daļas izbeigts 2012.gada 12.jūlijā, taču jau 2012.gada 2.martā /pers. A/ uzrādīts lēmums par viņa atzīšanu par aizdomās turētu arī par Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Tādēļ soda izciešanā ir ieskaitāms viss iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks no /pers. A/ aizturēšanas dienas.

Tiesas ieskatā ar Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2013.gada 31.oktobra spriedumu, ieskaitot brīvības atņemšanas soda izciešanā iepriekšējā apcietinājumā pavadīto laiku no prasītāja aizturēšanas dienas, t.i. 2012.gada 29.februāra, ir panākts taisnīgums un novērsts potenciāls prasītāja tiesību būtisks aizskārums.

Līdz ar to tiesa uzskata, ka prasītājam konkrētajā gadījumā netika nodarīts tāds tiesību aizskārums, par ko būtu piešķirams mantisks atlīdzinājums.

Prasītājs lūdz piedzīt no atbildētājas arī 8000 EUR kā atlīdzību par morālā kaitējuma nodarīšanu sakarā ar izmaksāto atlīdzību 3,32 LVL par nepamatoti liegto iespēju nodibināt darba tiesiskās attiecības no 2012.gada 29.februāra līdz 2012.gada 1.martam, uzskatot, ka neatbilstošs atlīdzinājums ir pazemojošs un netaisnīgs, līdz ar to prasītājam radies goda un pašcieņas aizskārums.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta otrā daļa (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 31.decembrim) noteica, ja persona nav strādājusi algotu darbu un šā likuma 3.pantā minēto gadījumu dēļ tai bijusi liegta iespēja iestāties darbā, personai par attiecīgo laika periodu izmaksājama kompensācija 50 latu apmērā par katru šā perioda mēnesi.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta Tiesās izskatāmo civillietu nodaļas prokurores 2012.gada 14.septembra lēmumu nolemts izmaksāt prasītājam kompensāciju 3,32 LVL sakarā ar liegto iespēju iestāties darbā dēļ aizturēšanas kriminālprocesā Nr.13800014111 2012.gada 29.februārī un 1.martā.

No Tiesu informatīvā sistēmā pieejamās informācijas redzams, ka prasītājs par minēto lēmumu Administratīvā tiesā iesniedzis pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu. Ar Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2013.gada 4.novembra spriedumu prasītāja pieteikums noraidīts, atzīstot, ka no tiesību normām neizriet prasītāja tiesības uz kompensāciju tādā apmērā un par tādiem periodiem, kādus savā pieteikumā norāda pieteicējs. Minēto spriedumu prasītājs nav pārsūdzējis un tas stājies likumīgā spēkā 2013.gada 5.decembrī.

Ņemot vērā, ka atbildētājas 2012.gada 14.septembra lēmums, ar kuru prasītājam izmaksāta kompensācija 3,32 LVL sakarā ar liegto iespēju iestāties darbā aizturēšanas dēļ, ar spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīts par tiesisku un pamatotu, tiesa nekonstatē prasītāja tiesību aizskārumu, kas dotu pamatu morālā kaitējuma kompensācijas piedziņai.

Tāpat prasītājs lūdz piedzīt no atbildētājas atlīdzību 8000 EUR par atbildētājas bezdarbību saistībā ar nepamatotās atlīdzības 3,32 LVL izmaksu, norādot, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas kolēģijas 2012.gada 20.decembra lēmuma par atteikšanos ierosināt lietu 7.punktā minēto, nepārprotami pierādīts, ka likuma panta daļa uz kuru atbildētāja pamatojusi savu lēmumu par atlīdzības izmaksu bijusi grozīta vēl 2001.gadā, kad naudas apmērs – 50 LVL, atbilda minimālās mēneša darba algas apmēram. Ievērojot minēto,

prasītāja ieskatā, nevar būt šaubu, ka 2012.gada 14.septembrī, nosakot atlīdzības apmēru par divu dienu nepamatotu liegumu nodibināt darba tiesiskās attiecības, būtu ņemams vērā minimālās algas apmērs 2012.gadā. Prasītājs norādījis, ka no iepriekš minētā Satversmes tiesas kolēģijas lēmuma 7.punkta nepārprotami izriet, ka Satversmes tiesa informējusi Tieslietu ministriju par norādīto apstākli.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Satversmes tiesas 2012.gada 20.decembra lēmumu atteikts ierosināt lietu pēc /pers. A/ konstitucionālās sūdzības, t.i. izvērtēt Zaudējuma atlīdzināšanas likuma atbilstību Satversmei. Lēmuma 7.punktā norādīts, ka Satversmes tiesas kolēģija vērš Tieslietu ministrijas uzmanību uz to, ka Zaudējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta otrajā daļā noteiktais naudas summas apmērs 50 lati ir noteikts vēl 2001.gadā, kad šādai naudas summai atbilda minimālās mēneša darba algas apmērs.

Kā jau iepriekš tika minēts, atbildētāja, pieņemot lēmumu par kompensācijas izmaksu, ir rīkojusies atbilstoši spēkā esošām tiesību normām, t.i. Zaudējumu atlīdzināšanas likuma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 31.decembrim) noteikumiem un nav pieļāvusi prettiesisku darbību pret prasītāju, kas izslēdz prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu apmierināšanu.

Prasītāja arguments, ka 2012.gada 14.septembrī, nosakot atlīdzības apmēru par divu dienu nepamatotu liegumu nodibināt darba tiesiskās attiecības, būtu ņemams vērā minimālās algas apmērs 2012.gadā, nepelna ievērību, jo minētie prasītāja argumenti jau analizēti Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumā un atzīti par nepamatotiem un tiesību normām neatbilstošiem.

Apstāklis, ka Satversmes tiesa vērsusi Tieslietu ministrijas uzmanību uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta otrajā daļā noteikto kompensācijas apmēru un prasītāja neapmierinātība ar to, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma redakcijā no 2014.gada 1.janvāra kompensācijas apmērs noteikts 72 *euro* par katru mēnesi, nerada atbildētājai pienākumu atlīdzināt prasītājam, viņa prāt, nodarīto kaitējumu.

Tāpat prasītājs lūdz piedzīt no atbildētājas atlīdzību par morālo kaitējumu 10 000 EUR sakarā ar nepamatoti veikto kratīšanu prasītāja dzīvesvietā, kā arī atlīdzību 10 000 EUR par to, ka prasītājs ticis konvojēts uz savu dzīvesvietu rokudzelžos, istabas čībās, garāmgājēju un daudzdzīvokļu mājas iedzīvotāju acu priekšā.

Kā izriet no lietas materiāliem un prasītāja sniegtajiem paskaidrojumiem, prasības pieteikumā norādītās valsts policijas amatpersonu darbības (nepamatota kratīšana un prasītāja konvojēšana vasaras čībās, saslēgtu rokudzelžos), ar kurām tiek saistīta valsts atbildība, ir veiktas krimināllietas ietvaros.

Sūdzības par šāda veida iespējamiem pārkāpumiem izskatāmas Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Proti, sūdzību par kriminālprocesu veicošās amatpersonas rīcību vai nolēmumu var iesniegt procesā iesaistītā persona, kā arī persona, kuras tiesības vai likumīgās intereses ir aizskartas ar konkrēto rīcību vai nolēmumu (Kriminālprocesa likuma 336.panta pirmā daļa).

Sūdzību adresē un iesniedz amatpersonai vai institūcijai, kura ir tiesīga to izlemt, vai arī sūdzību var iesniegt amatpersonai, kuras rīcība vai lēmums tiek pārsūdzēts (Kriminālprocesa likuma 337.panta pirmā daļa). Sūdzību par izmeklēšanas grupas dalībnieka, procesuālā uzdevuma izpildītāja, eksperta vai revidenta rīcību nodod izlemšanai procesa virzītājam; sūdzību par izmeklētāja vai izmeklētāja tiešā priekšnieka rīcību vai lēmumiem – uzraugošajam prokuroram; sūdzību par prokurora rīcību vai lēmumiem – amatā augstākam prokuroram (Kriminālprocesa likuma 337.panta otrās daļas 1., 2. un 3.punkts). Ja persona ir pārsūdzējusi minēto personu rīcību vai lēmumu un nepiekrīt sūdzības izskatītāja – amatā augstāka prokurora pieņemtajam lēmumam, tā var pārsūdzēt šo lēmumu nākamajam amatā augstākajam prokuroram, kura lēmums pirmstiesas kriminālprocesā nav pārsūdzams (Kriminālprocesa likuma 337.panta trešā daļa).

Personai, kura iesniegusi sūdzību, paziņo par sūdzības izlemšanu un tālākas pārsūdzības iespēju un kārtību. Ja ar pārsūdzēto rīcību vai nolēmumu personai pretlikumīgi nodarīts kaitējums, tai izskaidro tiesības prasīt kaitējuma atlīdzību vai novēršanu un šo tiesību īstenošanas kārtību.

Sūdzību un uz to sniegtās atbildes kopiju, kā arī sūdzības pārbaudes materiālus pievieno krimināllietai (Kriminālprocesa likuma 345.pants). Sūdzības par amatpersonu rīcību un lēmumiem pirmstiesas izmeklēšanā var iesniegt visā pirmstiesas procesa laikā (Kriminālprocesa likuma 339.panta pirmā daļa).

Savukārt pēc krimināllietas nodošanas tiesai tiesa ir tā institūcija, kas izvērtē visas iepriekšējās kriminālprocesa stadijās veiktās procesuālās darbības, arī tādas, kas ierobežo personas pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2004.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr. 2004–06–01 20.punktu*).

Tātad personas tiesības un likumīgās intereses kriminālprocesa ietvaros tiek aizsargātas ar Kriminālprocesa likumā noteiktajiem tiesiskajiem līdzekļiem. Attiecība, kas kriminālprocesā veidojas starp valsti un kriminālprocesā iesaistīto personu (šajā gadījumā starp valsts policijas amatpersonām un prasītāju), nav civiltiesiska attiecība.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes 2012.gada 20.aprīļa lēmumu, noraidīts /pers. A/ iesniegums (sūdzība) par morālo un personisko kaitējumu, sakarā ar, tajā skaitā, viņa konvojēšanu uz dzīvesvietu mājas čībās.

Bauskas rajona prokuratūra 2012.gada 21.jūnijā u n 2012.gada 13.jūlijā izskatījusi prasītāja iesniegtās sūdzības par kriminālprocesa Nr.13800014111 virzītājas rīcību, tajā skaitā, apavu izņemšanu, prasītāja konvojēšanu uz dzīves vietas kratīšanu mājas čībās un saslēgtu roku dzelžos, atzīstot, ka procesa virzītāja rīkojusies likumīgi un viņas darbībā kriminālprocesa likuma pārkāpumi netika konstatēti.

No minētā secināms, ka prasītājs izmantojis savas Kriminālprocesa likumā noteiktās tiesības iesniegt sūdzības par procesa virzītājas rīcību pirmstiesas izmeklēšanas procesā. Neskatoties uz to, prasītājs savu prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pamatojis ar tiem pašiem apstākļiem, kuri jau tikuši izvērtēti, izskatot viņa sūdzības kriminālprocesa ietvaros.

Prasījumus sakarā ar iespējamu morālo kaitējumu kriminālprocesā iesaistītā persona nevar ierosināt civilprocesuālā kārtībā tāpēc vien, ka uzskata, ka viņai radies morāls kaitējums un tajā vainojams viņas norādītais tiesību subjekts, izvirzot par prasības pamatu iespējamos pārkāpumus, kas pārbaudāmi kriminālprocesa ietvaros pirmstiesas izmeklēšanā. Ja tiesā iesniegta civilprasība bez pierādījumiem par prettiesiskas rīcības konstatēšanu kriminālprocesā noteiktajā kārtībā, tad tāds pieteikums nav pakļauts tiesas izskatīšanai. Tiesai, kas skata civiltiesiskus strīdus, nav pienākuma izvērtēt procesa virzītāja vai prokuratūras rīcības tiesiskumu kriminālprocesā (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 10.marta lēmumu lietā Nr. SKC-599/2010*).

Līdz ar to, izvērtējot lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar pušu sniegtajiem paskaidrojumiem, tiesa atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma pilnā apmērā.

Civilprocesa likuma 42.panta otrā daļa noteic, ja prasību noraida, [..], tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses 2016.gada 6.oktobra lēmumu prasītājs, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 43.panta ceturto daļu, atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, līdz ar to atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta

otrās un ceturtās daļas noteikumiem, tiesas izdevumus uzņemas valsts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 93., 97., 193.pantu, tiesa

nosprieda:

/pers. A/ prasību pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu – noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas Rīgas apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā.

Pilna sprieduma sastādīšanas diena – 2018.gada 8.februāris.

Tiesnese (paraksts) I.Casno